

НІНА ФІАЛКО

ГНІЗДО ДЛЯ ЗОЗУЛІ

- оповідання
- повісті

ТЕРНОПІЛЬ
БОГДАН

УДК 82-311.4
ББК 84 (4 Укр) 6
Ф84

Фіалко Н.І.

Ф84 Гніздо для зозулі. Оповідання, повісті / Н. Фіалко. — Тернопіль : Богдан, 2013. — 304 с.
ISBN 978-966-10-2980-3

У новій збірці тернопільська письменниця Ніна Фіалко знайомить читачів зі своїми оповіданнями соціальної тематики і двома повістями, в яких порушує актуальні питання сьогодення.

Героїня повісті «Розбагатіємо?», як і багато інших сучасних жінок, прагне залишитися в бізнесі, котрий започаткувала ще на початку переходу країни до нових ринкових відносин. Чи вдасться їй побороти всі труднощі та підступи на шляху до досягнення заповітної мрії? Читайте і ви не пошкодуєте за витраченим часом. У повісті «Сльози Роксоляни» описані митарства сучасних студентів, яким не вистачає коштів, щоб закінчити навчання у приватному інституті. Запропоноване читається легко, затягує напруженими сюжетами і залишає враження для роздумів.

УДК 82-311.4
ББК 84 (4 Укр) 6

Охороняється законом про авторське право.

Жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена в будь-якому вигляді без дозволу автора перекладу чи видавця.

ISBN 978-966-10-2980-3

© Фіалко Н., 2013
© Навчальна книга–Богдан, 2013

ЯК ПОСТЕЛИШ, ТАК І ВИСПИШСЯ

До церкви на першу Службу Божу Ліда завжди ходила зранку. Колись мама так робила, а тепер й вона взяла собі це за правило. Зранку прихожан у церкві менше, то ж можна на лавці місце зайняти і хоч трохи ногам, які перестають служити, допомогти. Це стало звичкою, як ото вмиватися вранці. Почувалася винуватою, якщо хтось чи щось заважало їй виконати цей обов'язок.

«Вийду зі сповіді, клянуся більше не грішити, та до вечора обставини чи люди знову змушують кривити душею», – часто нарікала Ліда. Та хіба це тільки вона одна така? Ми, жінки, любимо обговорити когось, виправдовуючись, що і нас судять... Є, правда, люди, що за життя ніколи не потрапляють на злі язика, а є такі, яких від самого народження супроводжує людський поголос. От і Лідина братова Аллочка, про яку я хочу розповісти, належала до тих персон, які завжди викликали інтерес оточуючих.

Повернувшись із церкви, Ліда ще не встигла роздягнутись, як обіззався телефон, ніби хтось вираховував час її приходу. Не любила ранніх дзвінків, зазвичай вони нічого доброго не віщували.

– Василю, візьми слухавку! – попросила дружина, знімаючи взуття.

– То ж не до мене, – буркнув чоловік, навіть не порухавшись із дивана.

Вже давно до нього ніхто не телефонує, ніби й не жив серед людей. Так часом трапляється після виходу на пенсію. Люди, особливо ті, які ніколи авторитетом та пошаною не користувалися, втративши останні важелі впливу, стають нецікавими й непотрібними суспільству і про них швидко забувають. Саме таким тепер почувався Василь. Цим пояснювалась його дратівливість, коли дзвонили до

дружини, яка, на відміну від нього, не втратила інтерес до життя. Ліда спілкувалася з багатьма колишніми співробітницями, сусідками, не минала й «дівочих» посиденьок за філіжанкою кави. Найчастіше жінки в однієї з подруг збиралися погомоніти та відпочити від буркітливих чоловіків. На тих коротких зустрічах встигали не тільки поділитися всілякими новинами, а й обговорити життя тих, хто перебував у їхньому полі зору. Після таких посиденьок інформації для роздумів отримували більше, ніж від перегляду телевізійних новин. Аналізували почуте, часто переповідали ще комусь і так рятувалися від одноманітності та нудьги.

Ліда взяла слухавку і здивувалася, почувши голос племінника.

— У вас щось трапилося? — насторожилася, бо вже не пам'ятала, коли востаннє з ним спілкувалася.

— Чому відразу трапилося? У нас добра новина і хочемо поділитися нею з вами, — весело відповів Віталій.

— Вибач, просто ми звикли, що телефонуєте тільки тоді, коли у вас неприємності, — виправдалася Ліда й відчула, як від серця відступив холод. — Добрим новинам ми завжди раді, то ж слухаю тебе.

— Запрошуємо вас на хрестини. У нас з Іринкою народилася донечка, — повідомив щасливий племінник.

Ще кілька хвилин Ліда розпитувала про немовля і здоров'я дружини, а під кінець розмови ніби між іншим запитала про братаву.

— Маму щойно виписали з реанімації, але на хрестини, може, вже повернеться додому, — відчеканив Віталій, а після короткої паузи додав:

— Тітка з Білорусі приїхала, і сестра з Італії обіцяла бути, то ж і ви приходьте.

Подякувавши за запрошення Ліда поклала слухавку і безсило опустилася в крісло. Її шокували наміри племінника: мати в лікарні, а він збирається святкувати гучні хрестини в ресторані, та ще гостей звідусіль накликали. Раніше на усілякі сімейні заходи запрошували лише друзів, а це й про родину згадали... Ліду це неабияк насторожило. «Мабуть, стан здоров'я братової важкий, — роздумувала

жінка, — або вона забажала зустрітися з ними, тому Віталій приурочує відвідини далеких родичів до хрестин новонародженої донечки».

Аллочка, Лідина братова, відразу після заміжжя почала скаржитися на здоров'я. Спочатку їй не вірили, думали, наговорює на себе, щоб менше працювати. З виду пишна і рум'яна, і раптом після заміжжя, мов із мішка, посипалися на неї недуги. Ніхто, крім її батьків, не знав, що таке інсулінозалежний цукровий діабет, тому й підозрювали Аллочку в брехні. Чоловік про її хворобу довідався через місяць після одруження, коли вже змінювати щось було пізно. Прийняв це як знак долі, хоч в думках звинувачував дружину, що не призналася до заміжжя. Недовіра в родині зникла тоді, коли довідалися, що лікарі в Аллочки виявили злоякісну пухлину. В тридцять п'ять їй видалили одну грудь, і поділили життя жінки на «до» і «після». До страшної звістки про цю хворобу ідеї та плани не вмещалися в голову Аллочки, а після операції кожен день перетворювався на суцільну боротьбу з недугою. Виснажений організм потребував не тільки дорогих ліків, а й піклування рідних. Та про це трохи згодом. А зараз хочу повідати читачам цю сумну історію. Все почалося з того, як і в більшості людей...

...Петро Гринюк народився в мальовничому прикарпатському селі у родині простих селян. Два його вуйки вивчилися на лікарів і працювали в сусідніх областях. Петро й собі мріяв вступити до медичного інституту, та довідавшись, що вже без грошей туди зась, став студентом ветеринарного факультету і, як згодом переконався, нічого не втратив. Після закінчення навчання три роки відпрацював у районі, а потім його як сумлінного і перспективного спеціаліста перевели до обласного управління ветеринарної служби. Отримавши стабільну роботу і високу зарплату, став задумуватись про одруження. В часи його парубкування найпоширенішими забавами молоді були розважальні вечори в культурних закладах, які можна було порахувати на пальцях однієї руки. В ресторани тоді ходили люди поважного віку, переважно ті, у кого були великі зарплати. Молодь «тусувалася» переважно в будинках культури.

На одному з таких вечорів Петро й угледів свою долю. Невисокого зросту дівчина привабила його своєю зовнішністю. Пухкі губи на милому личку ніби манили до поцілунку, а великі пишні груди відверто привертали увагу до прорізу кофтини, спокушаючи цікаві погляди хлопців. Петро з власного досвіду знав, що за привабливим гарненьким личком рідко криється розумна жінка, але цього разу його думки працювали в іншому напрямку. Підійшовши ближче до гурту дівчат, в якому веселилася незнайомка, він стриг її очима. Йому подобалося, що вона поводить розкуто. З багатьма віталася, і Петро зрозумів, що вона тут не новенька. Аллочка не сьогоднішня і відразу помітила похитливий погляд Петра. Оцінила костюм, в якому був одягнений парубок, високий зріст і широкі плечі. Вольове обличчя справило на Аллочку найбільше враження. «Не шалапут, яких тут десятки тиняється...» – подумала вона і не стала чекати, поки він наважиться запросити її до танцю. Щойно оголосили «білий» танець, сміливою ходою, вихиляючи округлими сідницями, мов пава, попрямувала до своєї «жертви». А підійшовши, взяла хлопця за руку, як давнього приятеля і лагідно стиснула. Від такої уваги Петро розімлів і на інших дівчат того вечора вже не звертав уваги. А далі як у більшості молодих людей: зустрічі і поцілунки під вечірнім небом.

За кілька вечорів, проведених разом, Аллочка вивідала у хлопця все, що її цікавило, і не стала чекати поки він освідчиться у коханні. Привела його до батьків, котрі мешкали у власному будинку на околиці міста, й представила як жениха. В Алли був незаперечний козир – велике помешкання в місті, то ж на Петра безхатченка це мало справити позитивне враження і підштовхнути до рішучих дій. Дівчина хоч і молода, але знала, чого хотіла й впевнено до цього йшла. Петро був завидним женихом, бо мав не тільки гарну зовнішність, а й вищу освіту. Знав собі ціну, тому високо носив голову і нікому не дозволяв «сідати на шию». У випадку з Аллочкою кудись поділася його гордість, бо не помічав її нахабності й того, як швидко навчилася його

переконувати. Чи був настільки закоханий в неї, чи мав далеку перспективу прописатися в місті й вирішити житлову проблему – важко сказати. Своїми мотивами Петро не поділився навіть із сестрою. Елегантний і добре вихований жених, та ще й з поважною посадою, батькам дуже сподобався. Розрахунок дівчини виявився правильним, бо невдовзі закоханий ветеринар запропонував їй руку і серце.

Про рішення Петра одружитися родичі довідалися лише із запрошення на весілля. Вони були вкрай здивовані тим, що він не порадився навіть із батьками. Та побачивши після весілля добротний будинок у місті, який став найкращою візитівкою для сільського мешканця, батьки не стали дорікати синові і змирилися з його вибором. Невістка щедро обдарувала родину, щоб справити на них гарне враження, і вони прийняли її, як рідну дитину, надіючись на взаємну любов.

Минали роки, батьки старіли, а в дітей народжувалися свої нащадки. Петро з дружиною мали вже окреме пристойне житло, бо зі своїми батьками Алла не могла ніяк вжитися. Петрова сестра Ліда також вийшла заміж і виховувала двох дітей. Про людське око все виглядало благополучно, хоч насправді стосунки між родиною склалися не просто, іноді навіть вороже. Аллочка взяла над чоловіком верховенство і намагалася керувати не тільки ним, а й усією його родиною, постійно нав'язуючи свою думку. Прихильність свекра і свекрухи використовувала сповна, і як не прикро, така її поведінка подобалася Петрові. Він не переставав обожнювати свою половинку, мовчки виконував усі її забаганки, які непомірно зростали. Все, що в прикарпатському селі було краще і смачніше, швидко перевозилося до міста в холодильник сина. Ліда вже не мала права без їхньої згоди що-небудь взяти від батьків, бо городина вродила з її насіння, а каченяткам Петро ліки привозив. На все у них була відмовка, і Ліда все більше й більше переконувалася у тому, що все в батьківській хаті належить Петрові. Аллочка, за мовчазної згоди свекра та свекрухи, стала повноправною господинею в їхній хаті, де без неї нічого не вирішували.

– Це ваші проблеми, тут я вам нічим не зараджу. Позичте в своїх, а потім віддамо якось, – роздумувала жінка. – Головне, не затягуйте з ремонтом, бо платити за оренду доведеться вже з наступного місяця.

– Я мушу познайомити вас зі своєю Емочкою, нехай знає, з ким мене пов'язала доля працювати. Коли прийдете до нас у гості? – щебетав Семенович радіючи, що день для нього закінчується добре.

– Та коли запросите! Поки йде ремонт і ми не зав'язані прямими обов'язками, то можемо вільно розпоряджатися своїм часом, – погодилася Надя.

– Пораджу все з дружиною й обов'язково зберемося разом. Моя Емочка таку смачну фаршировану рибу готує – пальчики оближеш.

На цьому й розійшлися. Надя планувала побувати сьогодні в Маргарити, яка за чутками також взяла в оренду ресторан. Підприємництво набирало сили, і виникало багато таких питань, які доводилося розв'язувати вперше. Щоб не наламати дров, підприємці шукали односторонців у справі, радилися між собою і виробляли нові правила гри. Так як розпаювали колгоспи, так роздрібноли колись могутнє громадське харчування. Колгоспники хоч папірці на руки отримали і щорічну плату за пай, а працівники цієї галузі – найнижчу пенсію і дулю з маком, бо не багато людей мали доступ, щоб навіть в оренду взяти колишній заклад харчування.

5

Минуло дев'ять із гаком непростих для бізнесу років. Утекло чимало води і багатьом підприємцям «змило» старі погляди не тільки на життя. Звільнившись від пут старої системи правління, підприємництво набирало обертів. Збагачувалися окремі люди і бідніла державна казна. Парламентарі приймали неадекватні закони, які одних підприємців звільняли від податків, інших ще більше пригнічували. Створювали нерівні для всіх умови, які

не залишали підприємцям іншого виходу, як працювати не за правилами.

Коли новий торгівельний комплекс «Веселка» постав на місці жалюгідного магазину кулінарії, дивувалися не тільки місцеві мешканці. Тут у великому асортименті можна було придбати не тільки напівфабрикати усіх видів, а й готову продукцію. Свіжі торти чи заварні тістечка продавали прямо з-під рук кондитера. В окремому невеличкому залі працював міні бар, де пропонували ароматну каву й легкі закуски. Розрахований він був в основному для працівників комплексу, але обслуговував усіх клієнтів, які приходили на фірмові тістечка й десерти.

Два роки довелося колективу працювати за мінімальну зарплату, поки виплатили Гоцманові вкладені в реконструкцію кошти. Щербаків наполягав, щоби краще працювали, бо йому вже набридло чекати на свої дивіденди. Якось заїхав не стільки подивитися на роботу нового закладу, як поговорити з його керівниками. Поділився новими правилами ведення сучасного українського бізнесу, до яких змушує підприємців нова влада. Щоби не вилетіти в «трубу», багато перейшли на ведення подвійної бухгалтерії.

Марія Іванівна важко перевела подих, бо надіялася, що її керівництво на таке не погодиться. Вона вже знала, що деякі підприємства відразу запровадили такий облік у себе, знала про це і Надя, але самостійно запровадити його не наважувалася. Боялася, що як виникнуть проблеми з цього приводу, то звинувачуватимуть її особисто. Коли ініціатива виходить від досвідченіших за неї людей, то це вже може бути рішенням колегіальним і відповідальність усіх однакова. Та яка однакова? Оренда і підприємництво оформлене на Гоцманова і Сорокіну, тож і відповідати доведеться їм.

Українці, а особливо українські євреї, дуже винахідливі. Один комп'ютер на роботі й такий же в бухгалтера вдома, перехід на премію в конвертах, а деяким технічним працівникам і вся зарплата – прибутки підвищуються в декілька разів. Тоді вже й чиновникам можна

дати більше, щоб не «бачили» порушень законодавства. Всі в країні живуть за таким принципом, тільки як же почувається сама КРАЇНА? Животіє, принижується і ко-тється у прірву або під ноги старшому братові. В ма-ленькому підприємстві невелика сума не потрапляє до бюджету, на великому – велика, а в гігантському – мі-льярдні доходи йдуть до кишень незначного прошарку населення. Не вдарили по руках крадія вчасно, далі він уже не може стриматися, навіть тоді, коли не знає, що робити з надлишком грошей. Багата не та людина, котра багато має, а котрій вистачає. А хіба для кожного з нас так уже й багато треба, щоб жити у мирі з духом і тілом? Той, що має багато, не впевнений у завтрашньому дні, як і той, що бідніший. Тільки один боїться погіршення свого становища, а інший – покращення. От і живемо як останній день.

Надія Миколаївна з Гоцмановим стали не тільки парт-нерами, а й друзями. Часто зустрічалися родинами, як не на природі, то у когось вдома, успіхи і незгоди ділили ра-зом. Аркадій під керівництвом дружини займався госпо-дарською частиною «Веселки». Слідкував за роботою об-ладнання і був майстром, як кажуть, на всі руки. Нова посада прийшлася йому до душі, й він тепер дивувався, що даремно колись протирав штани в конструкторському бюро, міг би й раніше перекваліфікуватися.

За кілька років невтомної праці й щоденного ходіння ніби по лезу ножа, керівники «Веселки» загартувалися так, що тепер всякий екстрим переносили як буденне явище. Георгій Семенович знайшов багато входів до вищих еше-лонів влади. За чаркою не раз висловлював жаль, що на-родився не в теперішню пору. Для людей з такою хваткою, як у нього, настала золота пора.

– Надюшо, я міг стати мільярдером, якби скинути хоч років із тридцять. Тепер є всі можливості, тільки простяг-ни руку і... рахуй гроші, – ледь не плакав Семенович.

– То давайте разом розбагатіємо, ви ж бачите, що діли-мося по-справедливості згідно договору, – підсміювалася Надя. – Підкажіть, в якому напрямку треба рухатися, а ми готові йти слідом за вами хоч у вогонь та воду.

– От, от. А чи справедливий той договір, як на твою думку? – запитав Семенович те, про що давно не наважу-вався сказати вголос.

– На мою думку – ні, але ж і змінити ми його не мо-жемо. Чи я чогось не розумію?

– Все ти правильно розумієш, але ти ж велика по-борниця справедливості щодо партнерів по бізнесу і я не знаю, чи ти схвалиш мою пропозицію, – обережно висло-вився й дививсь, як вона реагуватиме на це.

– Думаю, треба дочекатися закінчення терміну, а потім поставити свої умови, – впевнено відповіла Надя.

До кінця договору залишався рік і псувати стосунки зі Щербаковим Надя не мала наміру, вона відчувала себе багато чим йому зобов'язаною. Була переконана, що за всі блага в житті треба платити. Хоч отримане нею не вимірю-валося мільйонами, але родина жила в достатку, встигли вже й за кордоном із дітьми побувати.

– Ти ніби телевізор не дивишся і газет не читаєш. Не знаєш, що після закінчення оренди на підприємства при-ходять зовсім інші власники, – зауважив Семенович.

– Якщо попередні не змогли навести ладу й зробити підприємство прибутковим, то нехай поступаються місце кращим. А ми стабільно працюємо, справно сплачуємо по-датки, то ми по праву можемо претендувати на приватиза-цію «Веселки», як обіцяв нам колись Щербаков.

– Відбирають саме такі, як наше, де вже налагодже-ний процес і тільки збирай бабки, – похитав головою Се-менович.

– На що ви натякаєте? Знаєте щось таке, що невідомо мені? – налякалася Надя. – Вклали стільки коштів і праці, а тепер можуть чужі відібрати?

– А куди ж ти подінешся! Сама віддаси...

– То робіть щось! Це ж у вашій компетенції, – скипіла Надя.

– Вчора довідався, що Бориса відсторонюють від справ. Він уже старий, а на його п'яти наступають молоді, особливо зі східних областей, котрі живуть «по поняттях». Коли вже у нього відбирають бізнес, то що ми з тобою мо-жемо зробити. Я тобі пропоную хоч останній рік зменшити

роботою! – хвалився Арсен, бо й сам був безмежно щасливий від того, що працюватимуть разом.

– Ти мрієш виїхати до Америки? – запитала Роксоляна.

– Ми з тобою, Ляночко, мріяли працювати на благо України, і я своєї думки ще не змінив. Стажування можна пройти у них, за океаном, але працювати будемо тут... Ти не віриш?

Арсен побачив спантелечений погляд коханої, обняв її й спробував переконати, що це не сон. Роксоляна від щастя розплакалася і Єва з Арсеном намагались її заспокоїти.

Невже мої приниження закінчились? Арсенку, якщо це правда, то я дуже рада. Ще б від батька звістку отримати, і щасливішої людини, ніж я, на світі не було б...

– Ти включи свій мобільник і зателефонуй мамі. На стільки я зрозумів, то вона отримала листа від батька, – запропонував Арсен. – А пропозиція фірми для нас – як світло в кінці тунелю...

Роксоляна підняла на коханого заплакані очі й всмінулася.

– Ой і тяжка моя стежка в тому тунелі... – тихо мовила вона, притулившись до хлопця.

– Тепер ти краще зрозуміла, хто є хто у твоєму житті... Гарний досвід і тут можна набути, – розмірковував Арсен.

– Зрозуміла... І гірко розчарувалася в людях... Тепер мої вірші будуть ще сумнішими...

– Але ж я – поруч із тобою... – Арсен обійняв і поцілував дівчину. – І хочу зізнатися тобі, Ляночко, що я теж почав писати вірші.

– Ти?! – здивувалася дівчина.

– Я. Ось послухай.

Поглянь, кохана, березень над нами.

Як стрімко небо піднялось з димами
нам усміхається всіма зірками.

...Дерева скоро вибухнуть бруньками.

Поглянь, кохана, березень над нами.

Мов змите благодатними руками,
усе брудне спливає за снігами,

трава і квіти дивну створять гаму.

Відчуй, кохана, березень із нами.

Тобі шепочу спраглими вустами:

«Моя Пресвітла, Сонячна ти Дамо,
хай із зимою шезнуть наші драми!»

Єва стояла збоку, склавши руки, як до молитви, і тишилася щастям Роксоляни й Арсена. Потім наважилася дістати зі сховку гроші й віддати племінниці.

– Візьми. Віддай мій борг мамі, може, мене невістка не розстріляє... – мовила вона, опустивши очі. – Вибач, що не можу більше для тебе щось зробити...

– Вони нам дуже потрібні, тьотю Єво... – Роксоляна вдячно обійняла тітку. – Дякую, що намагались допомогти, але Бог добрий і не дозволив нам зробити великої помилки.

Роксоляна підморгнула тітці, бо про ту помилку знали вони лише удвох.

– Виявляється, що для щастя інколи вистачає тисячі баксів... – сказала Єва і всі засміялися. – Перед дорогою дозвольте напоїти вас хоч чаєм. Я тут трохи смакоти різної купила, поки Роксолянка свої справи вирішувала, то ж тепер можна й підживитися.

– Тільки швиденько, бо нам треба поспішати додому, – нагадав Арсен. – Поки закипить чайник, я тобі, сонечко, ще один вірш прочитаю. Я так старався...

– Тепер я згідна твої вірші слухати хоч до ранку, – Роксоляна пригорнулася до коханого й поцілувала у уста. – Читай, я уважно слухаю...

– Ці рядки – для тебе, моя зіронько.

За тебе мовчки помолюся,
попрошу помочі у Бога
і Божій Матері вклонюся,
щоб стала доброю дорога,
якою йдеш ти так нелегко,
та всім, хто завинив, прощаєш,

нікому не бажаєш пекла
й лихого мов не помічаєш,
хоча зізналася: «Удома,
бува, сльозами аж заллюся...»
Попрошу помочі у Бога,
за тебе мовчки помолюся...

ЗМІСТ

Як постелиш, так і випишся	3
Гніздо для зозулі	26
Цирк на дроті	55
Закордонний онук	80
Спогад про Різдво	85
Заздрість	99
Пригода в маршрутці	108
Пізнє кохання	111
Чи варто вірити псові на Андрія?	128
Циганка	139
Розбагатіємо? (повість)	148
Сльози Роксоляни (повість)	227

“КНИГА ПОШТОЮ” А/С 529
м. Тернопіль, 46008
т. (0352) 287489, 511141
(067) 3501870, (066) 7271762
mail@bohdan-books.com

Літературно-художнє видання

Фіалко Ніна Іванівна

Гніздо для зозулі

Оповідання, повісті

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Ірина Рибницька*

Обкладинка

Комп'ютерна верстка *Ірини Рибницької*

Підписано до друку.11.2012. Формат 70x100/32.
Папір офсетний. Гарнітура Мініон. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 23,52. Умовн. фарб.-відб. 23,52.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352)52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-2980-3